ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES
[*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 13. novembrī [1]

Lieta C-570/13

Karoline Gruber

(Verwaltungsgerichtshof (Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Vide — Direktīva 2011/92/ES — Noteiktu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējums — Specializētu veikalu centra būvniecība — Administratīva lēmuma neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu saistošā iedarbība — Sabiedrības neiesaistīšana

I – **Ievads**

1. Saskaņā ar Austrijas tiesību normām ieinteresētie kaimiņi nevar vērsties ne pret iestādes atzinumu, ka projektam nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, ne – pret projektam izsniegto atļauju, apgalvojot, ka tam bija jāveic šāds novērtējums. Tagad Tiesai tiek uzdots jautājums, vai tas ir saderīgi ar IVN direktīvu [2].

2. Šajā ziņā jāatgādina, ka IVN direktīva dažos gadījumos pamato indivīdu tiesības veikt ietekmes uz vidi novērtējumu. Tādēļ ir jāizvērtē, vai Austrijas tiesiskā situācija ir saderīga ar šīm tiesībām.

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *IVN direktīva*

3. IVN direktīvas preambulas 4. un 14. apsvērumā ir izklāstīti ietekmes uz vidi novērtējuma mērķi saistībā ar indivīdu interesēm:

“(4) Turklāt jāsasniedz viens no Savienības mērķiem vides aizsardzības un dzīves kvalitātes jomā.

[..]

(14) Projekta ietekme uz vidi būtu jānovērtē, lai ņemtu vērā rūpes par cilvēka veselības aizsardzību, lai ar labāku vidi veicinātu dzīves kvalitāti, lai nodrošinātu sugu daudzveidības saglabāšanos un lai saglabātu ekosistēmas reprodukcijas spēju kā dzīvības pamatavotu.”

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.). Šī direktīva pēdējo reizi tika grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīvu 2014/52/ES (OV L 124, 1. lpp.), kas pamatlietā tomēr vēl nav piemērojama.

4. IVN direktīvas 1. panta 2. punkta d) un e) apakšpunktā ir definēts attiecīgās sabiedrības daļas jēdziens:

"d) "sabiedrība" nozīmē vienu vai vairākas fiziskas vai juridiskas personas un – saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem vai praksi – to apvienības, organizācijas vai grupas;

e) "attiecīgā sabiedrības daļa" nozīmē sabiedrības daļu, kuru ietekmē vai var ietekmēt ar vidi saistīto lēmumu pieņemšanas procedūra, kas minēta 2. panta 2. punktā, vai kura ir šajā jautājumā ieinteresēta; piemērojot šo definīciju, uzskata, ka nevalstiskās organizācijas, kuras veicina vides aizsardzību un atbilst visām attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām, ir ieinteresētas."

5. Lai transponētu Orhūsas konvencijas [3] 2. panta 4. un 5. punktu, šīs definīcijas IVN direktīvas vecākā redakcijā tika iekļautas ar Direktīvu 2003/35 [4].

6. IVN direktīvas 2. pantā ir iekļauti daži pamatnoteikumi:

"1. Dalībvalstis nosaka visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, pirms tiek dota piekrišana, uz tiem projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība par attīstības piekrišanu un novērtējumu attiecībā uz to ietekmi. Minētie projekti ir noteikti 4. pantā.

2. Ietekmes uz vidi novērtējumu var iekļaut dalībvalstīs pastāvošajā projektu piekrišanas procedūrā vai, ja tas neizdodas, citā procedūrā, vai procedūrā, kas jāizveido, lai īstenotu šīs direktīvas mērķus.

3. [..]

4. [..] dalībvalstis var izņēmuma gadījumos nepakļaut konkrētu projektu pilnībā vai daļēji noteikumiem, kas paredzēti šajā direktīvā.

Šajā gadījumā dalībvalstis:

a) apsver, vai būtu vajadzīgs cita veida novērtējums;

b) attiecīgajai sabiedrības daļai dara zināmu informāciju, kas iegūta a) apakšpunktā minētajā cita veida novērtējumā, informāciju, kura attiecas uz atbrīvojumu un tā piešķiršanas iemesliem;

c) pirms tiek dota piekrišana, informē Komisiju par iemesliem, kas attaisno atbrīvojuma piešķiršanu, un nodrošina to ar informāciju, kas attiecīgos gadījumos darīta zināma tās pilsoņiem.

[..]"

3 — Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2005, L 124, 4. lpp.).

4 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīva 2003/35/EK, ar ko paredz sabiedrības līdzdalību dažu ar vidi saistītu plānu un programmu izstrādē un ar ko attiecībā uz sabiedrības līdzdalību un iespēju griezties tiesās groza Padomes Direktīvas 85/337/EEK un 96/61/EK (OV L 156, 17. lpp.).

7. Pamatojoties uz IVN direktīvas 4. pantu, ir jānosaka, vai projekts ir jāpakļauj ietekmes uz vidi novērtējumam. Šajā lietā būtisks ir 2. un 3. punktā noteiktais tiesiskais regulējums, kas dalībvalstīm piešķir rīcības brīvību:

"2. Saskaņā ar 2. panta 4. punktu attiecībā uz II pielikumā uzskaitītajiem projektiem dalībvalstis nolemj, vai projekts jānovērtē saskaņā ar 5. līdz 10. pantu. Dalībvalstis nolemj, izmantojot:

a) katra gadījuma pārbaudes;

vai

b) dalībvalsts noteiktos limitus vai kritērijus.

Dalībvalstis var nolemt piemērot gan a), gan b) apakšpunktā minēto kārtību.

3. Kad katra gadījuma pārbaude tiek veikta vai ir noteikti limiti vai kritēriji, kas šim mērķim paredzēti 2. punktā, ņem vērā attiecīgos atlasītos kritērijus, kas paredzēti III pielikumā."

8. IVN direktīvas 11. pantā ir paredzēts tiesiskais regulējums par tiesas pieejamību, kas gandrīz pilnībā atbilst Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktam un arī ir ticis pievienots ar Direktīvu 2003/35:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka saskaņā ar valsts tiesību sistēmu attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem:

a) kuri ir pietiekami ieinteresēti; vai

b) ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums – kuru tiesības ir aizskartas;

ir iespēja pārskatīšanas kārtībā ierosināt lietu tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā struktūrā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai apstrīdētu tādu lēmumu, darbību vai bezdarbības būtības vai procesuālo likumību, uz kuru attiecas šīs direktīvas noteikumi par sabiedrības līdzdalību.

[..]

3. Dalībvalstis nosaka, kas tieši uzskatāms par pietiekamu ieinteresētību un tiesību aizskārumu, paturot prātā mērķi – attiecīgajai sabiedrības daļai nodrošināt tiesas pieejamību. Tālab šā panta 1. punkta a) apakšpunkta sakarā jebkuras 1. panta 2. punktā minētajām prasībām atbilstošas nevalstiskās organizācijas interesi uzskata par pietiekamu. Uzskata arī, ka šādām organizācijām ir tiesības, kas var tikt aizskartas, kā noteikts šā panta 1. punkta b) apakšpunktā.

[..]"

B – *Austrijas tiesību normas*

9. Lēmums par nepieciešamību veikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir reglamentēts *Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz* 2000[5] [Austrijas 2000. gada Likuma par ietekmes uz vidi novērtējumu] redakcijā, kas piemērojama attiecīgajai prasībai[6] (turpmāk tekstā – "*UVP-G 2000*"), 3. panta 7. punktā:

"Iestādei pēc projekta autora, ieinteresētās iestādes vai vides tiesībsarga pieteikuma ir jāsniedz atzinums, vai attiecībā uz projektu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši šim federālajam likumam [..]. Lēmums pirmajā un otrajā instancē katrā ir jāpieņem attiecīgi sešu nedēļu laikā. Projekta pieteicējs, ieinteresētās iestādes, vides tiesībsargs un atrašanās vietas pašvaldība var izteikt savus apsvērumus. [..] Iestādei pienācīgi jānorāda lēmumu būtiskais saturs, kā arī būtiskais pamatojums vai arī jāļauj sabiedrībai ar tiem iepazīties. Atrašanās vietas pašvaldība var attiecīgo lēmumu apstrīdēt *Verwaltungsgerichtshof* [Augstākajā administratīvajā tiesā] [..]."

III – **Pamatlieta un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu**

10. *K. Gruber* ir vērsusies valsts tiesā pret 2012. gada 21. februāra ģenerālatļauju, kas izsniegta *EMA Beratungs- und Handels GmbH* (turpmāk tekstā – "*EMA*") un ļauj tai ierīkot un ekspluatēt tirdzniecības un pakalpojumu konglomerātu ("specializēto veikalu centru") ar kopējo derīgo platību 11 437,58 m^2. Viņa it īpaši iebilst pret to, ka nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums.

11. Tomēr Karintijas federālā zeme jau 2010. gada 21. jūlijā pieņēma lēmumu, ka šāds novērtējums nav vajadzīgs. *K. Gruber* šis lēmums tika paziņots tikai pēc tā pieņemšanas, un tas ir stājies likumīgā spēkā.

12. *Verwaltungsgerichtshof* tagad iesniedz Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Savienības tiesības, it īpaši IVN direktīva, it īpaši tās 11. pants, liedz tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru lēmums, ar kuru tiek konstatēts, ka konkrētam projektam nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, ir saistošs arī kaimiņiem, kuri iepriekšējā konstatēšanas procesā nevarēja iesniegt savus apsvērumus, un tas turpmākajās atļaujas piešķiršanas procedūrās var tikt tiem pretstatīts arī, ja viņiem šajās procedūrās ir iespējams celt savus iebildumus pret projektu (pamatlietā tas nozīmē to, ka projekta ietekme radīs draudus viņu dzīvībai, veselībai vai īpašumam vai nepieļaujami apgrūtinās ar smaku, troksni, dūmiem, putekļiem, vibrāciju vai citā veidā)?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde: vai Savienības tiesības, it īpaši Direktīva 2011/92, to tieši piemērojot, prasa noliegt pirmajā jautājumā norādītās saistošās iedarbības esamību?"

13. Rakstveida apsvērumus iesniedza *K. Gruber*, *EMA*, Austrijas Republika un Eiropas Komisija. Izņemot *EMA*, pārējie lietas dalībnieki piedalījās arī 2014. gada 9. oktobra tiesas sēdē.

5 — *BGBl.* Nr. 697/1993.

6 — *BGBl.* I Nr. 87/2009.

IV – **Juridiskais vērtējums**

A – *Par piemērojamo IVN direktīvas redakciju*

14. *EMA* uzskata, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētās IVN direktīvas redakcijas – Direktīvas 2011/92 – vietā pamatlietā ir piemērojama redakcija, kas bija spēkā 2010. gada 21. jūnijā, proti, pieņemot lēmumu, ka novērtējums nav jāveic.

15. Tomēr *EMA* neņem vērā, ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir 2012. gada 21. februārī celtā prasība par atļaujas piešķiršanu tās projektam. Pretēji Komisijas apgalvojumiem tiesas sēdē šajā laikā jau bija piemērojama Direktīva 2011/92. Saskaņā ar minētās direktīvas 14. un 15. pantu tā stājās spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas [*Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*] 2012. gada 28. janvārī, t.i., 2012. gada 17. februārī. Direktīvai nebija paredzēts īpašs transponēšanas termiņš, jo ar to netika veikti būtiski grozījumi iepriekšējā redakcijā, bet gan tikai konsolidēti iepriekš veiktie grozījumi un uzlabota normu atveide.

16. Pretēji *EMA* viedoklim, tas attiecas arī uz direktīvas iepriekšējās redakcijas 2. panta 3. punktu un 10.a pantu, kuriem atbilst jaunās redakcijas 2. panta 4. punkts un 11. pants. Šajā ziņā Direktīvas 2011/92 14. panta otrajā daļā ir paredzēts, ka atsauces uz direktīvas iepriekšējo redakciju tiek uzskatītas par atsaucēm uz Direktīvu 2011/92 un lasītas saskaņā ar atbilstības tabulu, kas atrodas VI pielikumā.

17. *Tā kā* jaunajā redakcijā netika veikti būtiski grozījumi, to bez problēmām var piemērot arī izskatīšanas stadijā esošajam 2012. gada 21. februāra procesam par atļaujas piešķiršanu. Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecībā uz procesuālo tiesību normām ir jāievēro tas, ka šīs normas attiecas uz visām lietām, kas ir uzsāktas brīdī, kad tās stājas spēkā [7]. Tikai svarīgi procesuālo prasību grozījumi [8] vai īpaši pārejas noteikumi [9] varētu būt par iemeslu, lai mainītu domas šajā jautājumā.

18. Līdz ar to nav iemesla apšaubīt *Verwaltungsgerichtshof* lēmumu iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvu 2011/92.

B – *Par pirmo jautājumu*

19. Izskatāmās lietas būtība ir ietverta pirmajā jautājumā. Tomēr tas ir jāprecizē (šajā ziņā skat. 1) punktu). Pēc tam ir jāatgādina par tiesībām veikt ietekmes uz vidi novērtējumu (šajā ziņā skat. 2) punktu), ko balsta tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību (šajā ziņā skat. 3) punktu), kuras tomēr nevar īstenot ikviens, bet gan tikai ieinteresētās personas (šajā ziņā skat. 4) punktu). Tikai papildus ir jāanalizē īpašie tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ir paredzēti IVN direktīvas 11. pantā (šajā ziņā skat. 5) punktu), kā arī varbūtējā neesoša ietekmes uz vidi novērtējuma kompensēšana, piemērojot speciālos likumus (šajā ziņā skat. 6) punktu), un, visbeidzot, *EMA* izvirzītā tēze, ka šajā lietā runa ir par izņēmumu no IVN direktīvas (šajā ziņā skat. 7) punktu).

7 — Spriedumi *Meridionale Industria Salumi* u.c. (no 212/80 līdz 217/80, EU:C:1981:270, 9. punkts); *CT Control (Rotterdam)* un *JCT Benelux* /Komisija (C-121/91 un C-122/91, EU:C:1993:285), kā arī *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 47. punkts).

8 — Skat. spriedumus *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* (C-81/96, EU:C:1998:305, 23. punkts), kā arī *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2013:8, 94. punkts).

9 — Skat. Direktīvas 97/11/EK (OV 1997, L 73, 5. lpp.) 3. panta 2. punktu un Direktīvas 2014/52/ES (OV 2014, L 124, 1. lpp.) 3. panta 2. punktu, no kurām ar katru ir grozīta IVN direktīva.

1) Par prejudiciālā jautājuma interpretāciju

20. *Verwaltungsgerichtshof* jautājums ir par to, vai Savienības tiesības nepieļauj nosacījumus, kuru izpildes gadījumā atzinums, ka projektam nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kļūst saistošs. Lai varētu iesniedzējtiesai sniegt noderīgu atbildi, jautājums tomēr jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas uz to, vai saistošā iedarbība var attiekties arī uz kaimiņiem, kuri atzinumu nevarēja apstrīdēt tiesas ceļā.

21. Proti, *Verwaltungsgerichtshof* norāda, ka saskaņā ar *UVP-G 2000* 3. panta 7. punktu jautājuma, vai projektam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, izvērtēšanai ir paredzēta īpaša procedūra, kuras beigās tiek pieņemts konstatējošs lēmums. Šajā procedūrā savus apsvērumus var iesniegt tikai projekta autors, ieinteresētās iestādes, vides tiesībsargs un atrašanās vietas pašvaldība, kā arī saskaņā ar jaunākajiem likuma grozījumiem – konkrētas nevalstiskās organizācijas, bet ne projekta kaimiņi. Tas nozīmē, ka kaimiņi (kā šajā lietā *K. Gruber*) ar atteikumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu saskaras tikai tālākajā atļaujas piešķiršanas procedūrā. Šajā brīdī noraidošais lēmums ir stājies likumīgā spēkā un ir saistošs visām ieinteresētajām personām.

22. No tā skaidri izriet, ka kaimiņi gan var celt iebildumus par atļaujas piešķiršanu projektam, ka tajā nav ievēroti konkrēti vides standarti, piemēram, robežvērtības, tomēr viņi nevar apstrīdēt, ka, pārkāpjot IVN direktīvu, vispār nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Šķiet, ka līdzīgi viņi nevar apstrīdēt lēmumu, ar kuru nolemts neveikt novērtējumu [10].

23. Līdz ar to ir jānoskaidro, vai ar IVN direktīvu ir saderīga situācija, ka atzinums, ka projektam nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, ir saistošs kaimiņiem, kuri šo atzinumu nevar apstrīdēt tiesas ceļā.

24. Šim nolūkam turpmākā gaitā vispirms ir jāaplūko varbūtēja pienākuma veikt novērtējumu pamatprincipi, pēc tam – tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret lēmumu neveikt novērtējumu un visbeidzot tiesību subjektu loks.

2) Par varbūtēja pienākuma veikt novērtējumu pamatprincipiem

25. Pamatlietā pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu var izrietēt no IVN direktīvas 2. panta 1. punkta, kā arī 4. panta 2. un 3. punkta, jo *EMA* projekts ir uzskatāms par pilsētbūvniecības projektu, ietverot tirdzniecības centru un autostāvvietu būvniecību, II pielikuma 10. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

26. Saskaņā ar IVN direktīvas 4. panta 2. punktu dalībvalstis attiecībā uz II pielikumā uzskaitītajiem projektiem, kam var būt būtiska negatīva ietekme uz vidi, izmantojot katra gadījuma pārbaudes vai savus noteiktos limitus vai kritērijus, nolemj, vai tādam projektam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

27. Attiecībā uz robežvērtību vai kritēriju noteikšanu, lai izlemtu, vai tādam projektam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, ar IVN direktīvas 4. panta 2. punkta b) apakšpunktu dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība. Taču to ierobežo 2. panta 1. punktā noteiktais pienākums projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, veikt novērtējumu attiecībā uz to ietekmi [11].

10 — To apstiprina *Wolfgang Berger* raksts "UVP-Feststellungsverfahren und Rechtsmittelbefugnis: Revolution durch "Mellor"?", *Recht der Umwelt, Sonderbeilage Umwelt und Technik*, 2009/25, 66. lpp. (67. lpp.), ko *EMA* iesniegusi kā 3. pielikumu.

11 — Spriedumi *Kraaijeveld* u.c. (C-72/95, EU:C:1996:404, 50. punkts), *WWF* u.c. (C-435/97, EU:C:1999:418, 36. punkts) un *Salzburger Flughafen* (C-244/12, EU:C:2013:203, 29. punkts).

28. Līdz ar to ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas nepieciešamība tieši izriet no IVN direktīvas 2. panta 1. punkta, 4. panta 2. un 3. punkta un II pielikuma, ja uz projektu attiecas minētais pielikums un tas var būtiski ietekmēt vidi [12]. Arī kompetentajām valsts iestādēm, ja nepieciešams, ir jāveic īpaša pārbaude par to, vai, ņemot vērā direktīvas III pielikumā minētos kritērijus [13], ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums [14]. Tā ir tā dēvētā sākotnējā pārbaude.

3) Par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret sākotnējās pārbaudes lēmumu

29. Attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem Tiesa jau ir secinājusi, ka indivīdi var atsaukties uz pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, kas paredzēts IVN direktīvas 2. panta 1. punktā, skatot to kopā ar 4. pantu [15].

30. Tiesa jau ir arī nospriedusi, ka "trešajām personām, kā arī attiecīgajām administratīvajām iestādēm" ir jāspēj pārliecināties, ka kompetentā iestāde ir atbilstoši, saskaņā ar valsts tiesībās paredzētajiem noteikumiem pārbaudījusi, vai bija nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums. Saskaņā ar šo judikatūru ieinteresētajām personām ir jāspēj nodrošināt šī pārbaudes pienākuma ievērošana tiesas ceļā. Šī prasība varot tikt īstenota, paredzot iespēju celt prasību tieši par lēmumu, ar kuru nolemts neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu [16].

31. Austrija un *EMA* apgalvo, ka Tiesa tikai ir secinājusi, ka pārbaudes pienākuma kontrole tiesā *varot* nozīmēt iespēju celt prasību tieši par lēmumu, ar kuru nolemts neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu [17]. Tomēr tās uzskata, ka neeksistē pienākums ļaut celt šādu prasību.

32. Tomēr šajā argumentācijā nav ņemts vērā, ka iepriekšējā teikumā, kam seko Austrijas un *EMA* minētais apgalvojums, Tiesa ir norādījusi, ka vajadzības gadījumā ir *jāspēj* ieinteresētām personām nodrošināt šī pārbaudes pienākuma ievērošanu tiesas ceļā [18].

33. Šāds secinājums ir arī loģisks, jo Savienības tiesību normas piešķir ieinteresētām personām tiesības novērtēt ietekmi uz vidi, ja ir izpildīti nosacījumi, kas paredzēti IVN direktīvas 2. panta 1. punktā, skatot to kopā ar 4. pantu [19]. Tādēļ efektīvas tiesību aizsardzības princips, kas ir nostiprināts Eiropas Savienības pamattiesību hartas 47. panta pirmajā daļā, prasa paredzēt ieinteresētām personām iespēju pārskatīšanas nolūkā vērsties tiesā par lēmumu neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu.

34. Šāda pārskatīšana tiesā var notikt, piemēram, ceļot prasību par sākotnējās pārbaudes lēmumu vai apstrīdot vēlāko lēmumu par atļaujas piešķiršanu. Tomēr, ja nevar celt prasību tieši par sākotnējās pārbaudes lēmumu, jābūt iespējai apstrīdēt ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu, vēlākais, ceļot prasību par atļaujas piešķiršanu. Līdz ar to apstāklis, ka sākotnējās pārbaudes lēmums ir saistošs personām, kuras var atsaukties uz IVN direktīvas 2. panta 1. punktu, kā arī 4. panta 2. un 3. punktu, bet nevar apstrīdēt sākotnējās pārbaudes lēmumu tiesā, nebūtu saderīgs ar šiem noteikumiem, kā arī ar Pamattiesību hartas 47. pantu.

12 — Spriedumi *Kraaijeveld* u.c. (EU:C:1996:404, 61. punkts; *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12, 65. punkts) un *Salzburger Flughafen* (EU:C:2013:203, 41.–43. punkts).

13 — Skat. spriedumu *Salzburger Flughafen* (EU:C:2013:203, 32. punkts).

14 — Spriedums *Mellor* (C-75/08, EU:C:2009:279, 51. punkts).

15 — Spriedumi *Wells* (EU:C:2004:12, 61. punkts) un *Leth* (C-420/11, EU:C:2013:166, 32. punkts).

16 — Spriedumi *Mellor* (EU:C:2009:279, 57. un 58. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (C-182/10, EU:C:2012:82, 57. un 58. punkts).

17 — Spriedumi *Mellor* (EU:C:2009:279, 58. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (EU:C:2012:82, 58. punkts).

18 — Spriedumi *Mellor* (EU:C:2009:279, 58. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (EU:C:2012:82, 58. punkts).

19 — Papildus 15. zemsvītras piezīmē minētajiem spriedumiem skat. spriedumus *Mellor* (EU:C:2009:279, 59. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (EU:C:2012:82, 59. punkts).

4) Par tiesību subjektu loku

35. Jautājumā par to, kurš var atsaukties uz pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, judikatūra, katrā ziņā daļēji, tiek pārprasta. Tiesa bieži runā par "ieinteresētām personām"[20], bet daļēji arī tikai par "indivīdiem"[21] vai pat ļoti vispārīgi par "trešajām personām"[22], tātad potenciāli ļoti plašu varbūtējo tiesību subjektu loku. Tādēļ nav pārsteigums, ka tiesas sēdē tika izteiktas bažas, ka atsauce uz šo pienākumu pieļaujot *actio popularis*.

36. Tomēr šādām bažām nav nekāda iemesla.

37. Proti, no IVN direktīvas izriet, ka faktiski runa var būt tikai par ieinteresētām personām. It īpaši saskaņā ar 6. panta 3. un 4. punktu ietekmes uz vidi novērtējumā ir jāiesaista nevis ikviens, bet gan "attiecīgā sabiedrības daļa". [Šīs direktīvas] 1. panta 2. punkta e) apakšpunktā tā ir definēta kā sabiedrības daļa, kuru ietekmē vai var ietekmēt ar vidi saistīto lēmumu pieņemšanas procedūra vai kura ir šajā jautājumā ieinteresēta. Saskaņā ar IVN direktīvas 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu sabiedrība nozīmē fiziskas vai juridiskas personas.

38. Līdz ar to ieinteresētās personas šādā izpratnē var būt ne tikai Austrijas tiesību normās noteiktie sākotnējās pārbaudes procedūras dalībnieki, proti, projekta autors, ieinteresētās iestādes, vides tiesībsargs un atrašanās vietas pašvaldība, kā arī konkrētas nevalstiskās organizācijas.

39. Gluži pretēji, arī kaimiņi ir attiecīgās sabiedrības daļas locekļi un tādēļ var atsaukties uz pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, ja viņus ietekmē vai katrā ziņā var ietekmēt lēmumu pieņemšanas procedūra.

40. Tomēr *EMA* norāda, ka *K. Gruber* nav uzskatāma par ieinteresēto kaimiņieni, jo viņa dzīvo vairāku kilometru attālumā no projekta un ir tikai projekta tuvumā esoša izīrēta nekustamā īpašuma īpašniece. Turpretim *K. Gruber* tiesas sēdē apgalvoja, ka viņa šajā nekustamajā īpašumā arī dzīvojot.

41. Tomēr, pat ja *EMA* arguments ir pareizs, varētu būt pietiekami, ka projekta varbūtējā ietekme uz *K. Gruber* nekustamo īpašumu neskar to personīgi, bet tikai viņas mantu. Tiesa jau ir atzinusi, ka IVN direktīvas aizsardzības mērķi attiecas uz mantiskiem zaudējumiem, kuru tiešais avots ir projekta radītā ietekme uz vidi[23]. Ja *K. Gruber* rastos vai katrā ziņā varētu rasties šādi zaudējumi, viņu loģiski skartu lēmumu pieņemšanas procedūra IVN direktīvas 1. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē. Katrā ziņā tas, vai šāda ietekme ir paredzama, galu galā ir jāizvērtē kompetentajām valsts struktūrām, balstoties uz visiem būtiskajiem konkrētā gadījuma apstākļiem.

42. Nepārliecina arī Austrijas izvirzītais iebildums, ka sākotnējās pārbaudes laikā vēl nekādā gadījumā nevarot paredzēt, kuras personas konkrēti tiks skartas. Kā norāda arī *K. Gruber*, tas liecina par to, ka šajā brīdī vēl nav pietiekamas informācijas par projekta ietekmi uz vidi, lai varētu pieņemt sākotnējās pārbaudes lēmumu. Šādā gadījumā attiecīgajā brīdī katrā ziņā vēl nedrīkstētu pieņemt lēmumu par to, vai ir vajadzīgs [ietekmes uz vidi] novērtējums.

5) Par IVN direktīvas 11. pantā paredzētajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem

43. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā IVN direktīvas 11. panta nosacījumiem nav nozīmes, vērtējot lēmuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu saistošo iedarbību.

20 — Spriedumi *Mellor* (EU:C:2009:279, 58. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (EU:C:2012:82, 58. punkts).

21 — Spriedumi *Wells* (EU:C:2004:12, 61. punkts) un *Leth* (EU:C:2013:166, 32. punkts).

22 — Spriedumi *Mellor* (EU:C:2009:279, 57. punkts), kā arī *Solvay* u.c. (EU:C:2012:82, 57. punkts).

23 — Spriedums *Leth* (EU:C:2013:166, 35. un 36. punkts).

44. Tā tas ir tādēļ, ka šajā lietā netiek aplūkota iespēja tiesvedībā aptveroši pārbaudīt lēmumu, ko paredz šis noteikums, materiālo un procesuālo likumību. Šajā lietā drīzāk ir tikai jānolemj, vai kaimiņiem procesā, kas ierosināts saistībā ar lēmumu par atļaujas piešķiršanu, var iebilst, pamatojoties uz sākotnējās pārbaudes lēmuma saistošo iedarbību.

45. Ja, neraugoties uz to, Tiesa tomēr uzskatītu, ka IVN direktīvas 11. pants ir piemērojams, šā noteikuma nosacījumi arī būtu izpildīti.

46. *EMA* gan pauž pamatotu viedokli, ka sabiedrībai nav jāpiedalās lēmuma pieņemšanā par to, vai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums [24], un no tā secina, ka IVN direktīvas 11. pants nav piemērojams. Tā tas ir tādēļ, ka 11. pants attiecas tikai uz pasākumiem, kuriem ir piemērojami šīs direktīvas noteikumi par sabiedrības līdzdalību. Tomēr jautājumam, vai sabiedrība vispār ir jāiesaista, ir būtiska nozīme šajā procedūras posmā. Līdz ar to šo jautājumu regulējošās normas ir arī noteikumi par sabiedrības līdzdalību. Tādēļ pienākuma iesaistīt sabiedrību ievērošanai katrā ziņā kā sākotnējam jautājumam ir jāietilpst IVN direktīvas 11. panta piemērošanas jomā.

47. To apstiprina atsauces uz noteikumiem par sabiedrības līdzdalību izcelsme. Proti, šis elements domāts, lai transponētu Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteiktās minimālās prasības, kas paredz, ka šīs tiesības celt prasību tiesā katrā ziņā ir piemērojamas visiem pasākumiem, uz kuriem attiecas konvencijas 6. pants. Tomēr šis pēdējais minētais noteikums attiecas uz visiem lēmumiem, darbību vai bezdarbību saistībā ar projektiem, kuriem ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Arī lēmums, ar kuru nepamatoti nolemts neveikt novērtējumu, būtu šāds pasākums.

48. Piemērojot IVN direktīvas 11. pantu, turklāt būtu jānoskaidro, par kuru tiesību pārkāpšanu indivīds var vērsties tiesā. Tiesa ir lēmusi, ka valsts likumdevējs principā var ierobežot tiesības ar subjektīvām publiskām tiesībām [25]. Katrā ziņā attiecīgās sabiedrības daļas tiesības veikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir šādas subjektīvas publiskās tiesības, kuru efektivitāti dalībvalstis nevar atņemt, liedzot tiesību subjektiem iespēju īstenot savas tiesības tiesas ceļā.

49. Proti, IVN direktīva piešķir ieinteresētām personām noteiktas tiesības, ja projektam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Tām galvenokārt ir tiesības tikt informētām par attiecīgā projekta ietekmi uz vidi procedūrā, kas izveidota ar šo direktīvu (it īpaši 5. un 6. pants), un šajā procedūrā pašām izteikt savu viedokli (6. un 7. pants). Pieņemot lēmumu par projektu, ir jāņem vērā arī sabiedrības līdzdalības rezultātā iegūtā informācija (8. pants), un jādara sabiedrībai pieejama būtiskākā informācija par lēmumu saistībā ar projektu (9. pants).

50. Šīs tiesības nav pašmērķis. Pirmkārt, tās palīdz uzlabot lēmuma pieņemšanu par projektu, jo tās var uzlabot lēmuma pieņemšanas pamatus un tā pamatojumu. Otrkārt, šajā procedūrā iegūtā un izplatītā informācija palīdz ieinteresētām personām izmantot citas tiesības, kas nostiprinātas vides aizsardzības materiālo tiesību normās, piemēram, apkārtējās vides gaisa kvalitātes konkrētas robežvērtības. Katrā ziņā šī informācija ļauj ieinteresētām personām sagatavoties projekta radītajai ietekmei uz vidi, piemēram, uzlabojot sava nekustamā īpašuma aizsardzību pret troksni [26].

24 — Skat. manus secinājumus lietā *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2012:218, 133.–136. punkts).

25 — Spriedums *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* ([*Trianel*], C-115/09, EU:C:2011:289, 45. punkts).

26 — Skat. manus secinājumus lietā *Leth* (EU:C:2012:701, 50. un 51. punkts).

51. To apstiprina ietekmes uz vidi novērtējuma mērķi. No IVN direktīvas preambulas 4. un 14. apsvēruma šajā ziņā izriet, ka ar to ir jāsasniedz viens no Savienības mērķiem vides aizsardzības un dzīves kvalitātes jomā. Turklāt projekta ietekme uz vidi jānovērtē, ņemot vērā rūpes par cilvēka veselības aizsardzību, lai ar labāku vidi veicinātu dzīves kvalitāti un lai saglabātu ekosistēmas reprodukcijas spēju kā dzīvības pamatavotu [27]. Tieši veselības aizsardzību no vides nelabvēlīgas ietekmes Tiesa no jauna ir minējusi kā (papildu) [28] iemeslu, lai indivīdiem ļautu atsaukties uz tieši piemērojamiem Savienības vides tiesību noteikumiem [29].

52. Turklāt jāņem vērā, ka kopš papildinājumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2003/35, IVN direktīvai Savienības tiesību normas ir jātuvina Orhūsas konvencijai. Tādēļ IVN direktīva, it īpaši noteikumi, kas kā 1. panta 2. punkta d) un e) apakšpunkts ir tikuši ieviesti ar Direktīvu 2003/35, ir jāinterpretē, ievērojot un ņemot vērā konvencijas mērķus [30].

53. Saskaņā ar konvencijas preambulas 7. apsvērumu katrai personai ir tiesības dzīvot vidē, kas atbilst šīs personas veselības stāvoklim un labklājībai, un pienākums gan individuāli, gan sadarbībā ar citiem aizsargāt un uzlabot vidi pašreizējo un nākamo paaudžu labā. Saskaņā ar 8. apsvērumu, lai īstenotu šīs tiesības un pildītu šo pienākumu, pilsoņiem jābūt tiesībām piedalīties lēmumu pieņemšanā un iespējai griezties tiesā saistībā ar vides jautājumiem [31].

54. Līdz ar to nav pieļaujams interpretēt IVN direktīvu tādējādi, ka pienākumam veikt ietekmes uz vidi novērtējumu neatbilst attiecīgās sabiedrības daļas, tostarp attiecīgo kaimiņu, tiesības, kuras viņi var īstenot tiesas ceļā.

6) Par "*de facto* IVN" uz vēlāku iebildumu pamata

55. Visbeidzot Austrija atsaucas uz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pieminēto "*de facto* IVN" iespēju, kas ļaujot pietiekami ņemt vērā iebildumus par ietekmi uz vidi. Proti, atbilstoši *Verwaltungsgerichtshof* sniegtajam raksturojumam saskaņā ar valsts tiesību normām komercuzņēmuma telpu kaimiņi var celt iebildumus, ka projekta ietekme radīs draudus viņu dzīvībai, veselībai vai īpašumam un nepieļaujami apgrūtinās ar smaku, troksni, dūmiem, putekļiem, vibrāciju vai citā veidā.

56. Tiesas sēdē atbildot uz jautājumu, Austrija precizēja šo argumentāciju tādējādi, ka projekta būtiskā ietekme uz vidi esot tikusi noteikta, balstoties uz speciālajiem likumiem, un šajā kontekstā esot tikusi iesaistīta arī sabiedrība.

57. Faktiski Tiesa ir atzinusi, ka principā ietekmes uz vidi novērtējuma prasības var tikt izpildītas arī citā procedūrā [32]. Tātad, ja šajā vai citā procedūrā ir izpildītas *visas* direktīvā izvirzītās prasības, nav vajadzības šo pārbaudi nosaukt par ietekmes uz vidi novērtējumu.

27 — Skat. spriedumu *Leth* (EU:C:2013:166, 28., 29. un 34. punkts).

28 — Šajā ziņā skat. Kokott/Sobotta, Rechtsschutz im Umweltrecht – Weichenstellungen in der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Union, *Deutsches Verwaltungsblatt* 2014, 132. lpp.

29 — Skat., piemēram, spriedumus *Janecek* (C-237/07, EU:C:2008:447, 37. punkts), kā arī *Stichting Natuur en Milieu* u.c. (no C-165/09 līdz C-167/09, EU:C:2011:348, 94. punkts).

30 — Spriedums *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* ([*Trianel*], EU:C:2011:289, 41. punkts).

31 — Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumus lietā *Gemeinde Altrip* u.c. (C-72/12, EU:C:2013:422, 96. un 98. punkts), kā arī Kokott/Sobotta, minēts 29. zemsvītras piezīmē, 136. lpp.

32 — Spriedums Komisija/Vācija ([*Großkrotzenburg*], C-431/92, EU:C:1995:260, 43.–45. punkts).

58. Tas katrā ziņā it īpaši nozīmē, ka ir jāsavāc visa IVN direktīvas 5. pantā prasītā informācija un atbilstoši 6. un 7. pantam *bez ierobežojumiem* jānodrošina it īpaši visas attiecīgās sabiedrības daļas, kā arī citu iestāžu līdzdalības tiesības. Uz šā pamata saskaņā ar 3. pantu ir jāidentificē un jāvērtē projekta tiešā vai netiešā ietekme uz noteiktiem vides faktoriem un to savstarpējā mijiedarbība [33]. 8. pantā arī ir prasīts, pieņemot lēmumu par projektu, ņemt vērā aptauju rezultātus un informāciju par ietekmi uz vidi. Visbeidzot, kaut arī atļauja izsniegta, neveicot oficiālu ietekmes uz vidi novērtējumu, saskaņā ar 11. pantu jābūt iespējai to pārsūdzēt tiesā.

59. Pamatlietā iesniedzējtiesai, ja nepieciešams, ir jāizvērtē, vai, piemērojot speciālos likumus, attiecībā uz atļauju faktiski ir izpildītas visas iepriekš minētās prasības. Katrā ziņā šāds rezultāts būtu pārsteidzošs, jo šādā gadījumā nebūtu saprotams, kāpēc Austrijas tiesību normās paralēli ir paredzēta oficiāla procedūra, kas nosaukta par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, un Austrijas struktūras ir atteikušās to pamatlietā piemērot.

7) Par pieņēmumu par izņēmumu no IVN direktīvas

60. Visbeidzot, ciktāl *EMA* Austrijas tiesiskajā regulējumā saskata izņēmumu no IVN direktīvas [tās] 2. panta 4. punkta izpratnē attiecībā uz konkrētiem projektiem, ir jānorāda, ka nav izpildīti šāda izņēmuma nosacījumi. To var izmantot tikai izņēmuma gadījumā individuāliem projektiem, nevis lielam skaitam projektu, ko nosaka, pamatojoties uz robežvērtībām. Turklāt nekas neliecina, ka Austrija saskaņā ar 2. panta 4. punkta a) apakšpunktu būtu apsvērusi, vai ir vajadzīgs cita veida novērtējums, vai arī atbilstoši 2. panta 4. punkta b) un c) apakšpunktam būtu informējusi sabiedrību un Komisiju [34]. Visbeidzot, Austrija šo izņēmumu pat neizmanto savā argumentācijā.

8) Starpsecinājumi

61. Tādēļ ar Pamattiesību hartas 47. pantu un IVN direktīvas 2. panta 1. punktu, kā arī 4. panta 2. un 3. punktu nav saderīgi tas, ka attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem, kuri tiesā ceļ prasību par atļaujas piešķiršanu projektam, pamatojumam norādot, ka bija jāveic projekta ietekmes uz vidi novērtējums, tiek iebilsts, pamatojoties uz sākotnējās pārbaudes lēmuma neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu saistošo iedarbību, ja viņi iepriekš nevarēja apstrīdēt šo sākotnējās pārbaudes lēmumu.

C – *Par otro jautājumu*

62. Uzdodot otro jautājumu, *Verwaltungsgerichtshof* grib noskaidrot, vai Savienības tiesības, it īpaši Direktīva 2011/92, to tieši piemērojot, prasa noliegt pirmajā jautājumā norādītās saistošās iedarbības esamību.

63. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru visos gadījumos, kad direktīvas normas no to satura viedokļa šķiet esam beznosacījuma un pietiekoši precīzas, indivīds var uz tām atsaukties pret dalībvalsti valsts tiesā [35].

64. Pret tiešo piemērojamību varētu liecināt faktors, ka dalībvalstis principā var brīvi izlemt, vai tās paredz tiešus tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret sākotnējās pārbaudes lēmumu vai arī ierobežo tos, paredzot iespēju celt blakusprasību kontekstā ar prasību par atļaujas piešķiršanu. No Savienības tiesību viedokļa abi varianti šķiet pieņemami un *a priori* nevar izslēgt citu iespēju esamību.

65. Tomēr šī rīcības brīvība attiecas tikai uz veidu, kādā tiek nodrošināti tiesiskās aizsardzības līdzekļi, bet ne uz prasīto rezultātu, proti, iespēju sākotnējās pārbaudes lēmumu pārskatīt tiesā.

33 — Šajā ziņā skat. spriedumu Komisija/Īrija (C-50/09, EU:C:2011:109, 37. punkts).

34 — Par šo soļu nepieciešamību skat. spriedumu Komisija/Īrija (C-392/96, EU:C:1999:431, 84.–87. punkts).

35 — Skat., piemēram, spriedumus *Foster* u.c. (C-188/89, EU:C:1990:313, 16. punkts), kā arī *Napoli* (C-595/12, EU:C:2014:128, 46. punkts).

66. Līdz ar to tas ir tipisks dalībvalstu procesuālās autonomijas, ko ierobežo līdzvērtības un efektivitātes principi, gadījums [36]. Un efektivitātes principam neatbilstu tas, ka attiecīgajai sabiedrības daļai tiek liegta *jebkādu* iespēja vērsties tiesā pret sākotnējās pārbaudes lēmumu [37]. Tā tas ir tādēļ, ka šādā gadījumā būtu praktiski neiespējami īstenot tiesības veikt ietekmes uz vidi novērtējumu.

67. Tādējādi IVN direktīvas 2. panta 1. punkts, kā arī 4. panta 2. un 3. punkts ir tieši piemērojami, ciktāl attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem, pārskatīšanas nolūkā vēršoties tiesā par projektam piešķirto atļauju, nevar tikt iebilsts, pamatojoties uz sākotnējās pārbaudes lēmuma saistošo iedarbību, ja viņiem nebija citas iespējas apstrīdēt šo lēmumu.

V – **Secinājumi**

68. Tādēļ ierosinu Tiesai uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

1) ar Pamattiesību hartas 47. pantu un Direktīvas 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 2. panta 1. punktu, kā arī 4. panta 2. un 3. punktu nav saderīgi tas, ka attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem, kuri tiesā ceļ prasību par atļaujas piešķiršanu projektam, pamatojumam norādot, ka bija jāveic projekta ietekmes uz vidi novērtējums, tiek iebilsts, pamatojoties uz sākotnējās pārbaudes lēmuma neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu saistošo iedarbību, ja viņi iepriekš nevarēja apstrīdēt šo sākotnējās pārbaudes lēmumu;

2) Direktīvas 2011/92/ES 2. panta 1. punkts, kā arī 4. panta 2. un 3. punkts ir tieši piemērojami, ciktāl attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem, pārskatīšanas nolūkā vēršoties tiesā par projektam piešķirto atļauju, nevar tikt iebilsts, pamatojoties uz sākotnējās pārbaudes lēmuma saistošo iedarbību, ja viņiem nebija citas iespējas apstrīdēt šo sākotnējās pārbaudes lēmumu.

36 — Spriedumi *Wells* (EU:C:2004:12, 67. punkts), *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103, 45. punkts) un *Leth* (EU:C:2013:166, 38. punkts).

37 — Rezultātā šādā izpratnē arī *EMA* iesniegtais *Berger* raksts, minēts 10. zemsvītras piezīmē, 70. un nākamās lpp.